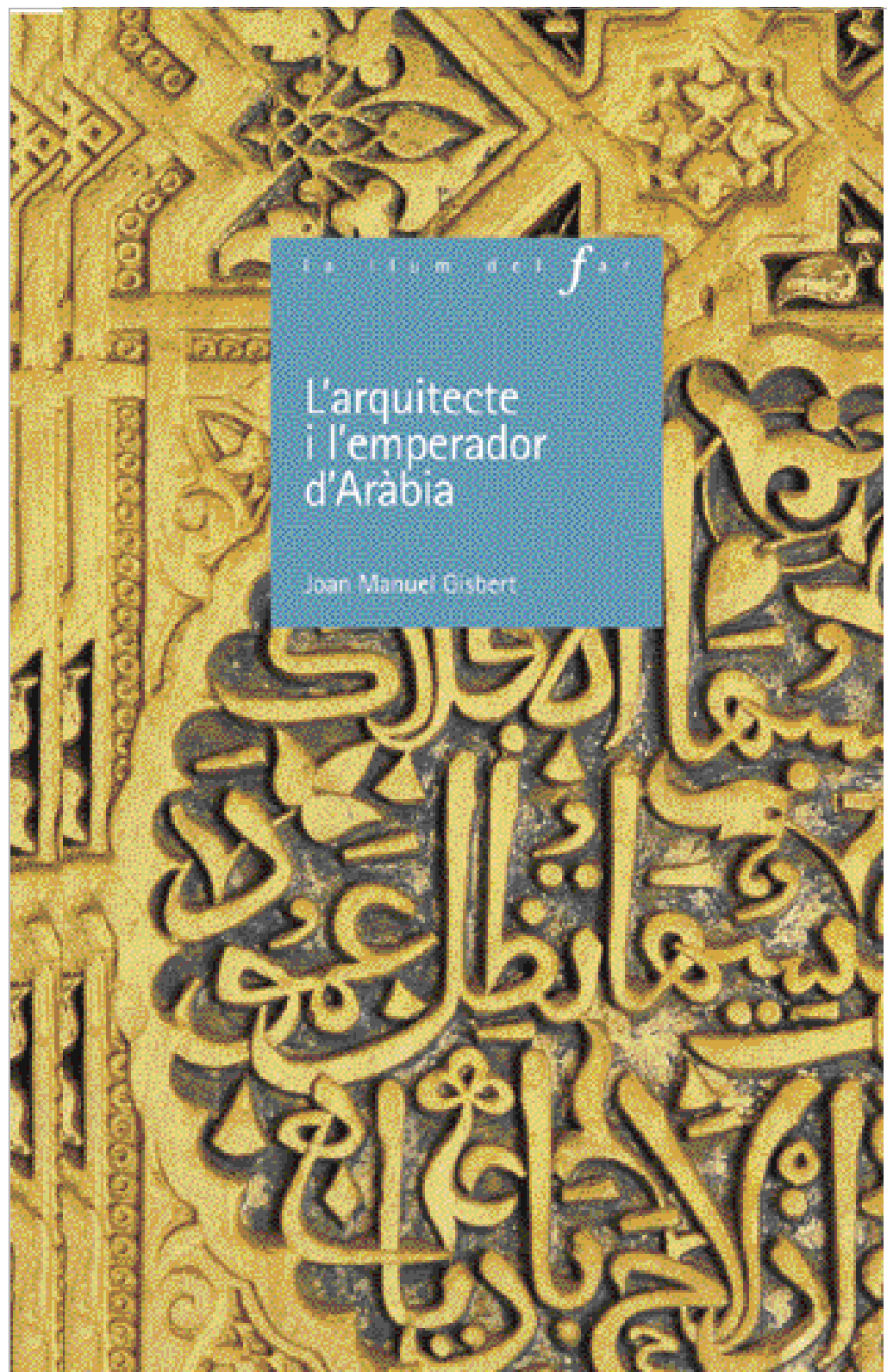

la llum del *f*ar

guia

DE LECTURA > 46

L'obra

Títol **L'arquitecte i l'emperador d'Aràbia** / Autor **Joan Manuel Gisbert** / La Llum del Far, 46 / **+12 anys** / 128 pàgs.

L'autor

Joan Manuel Gisbert va estudiar Enginyeria Electrònica i Teatre, però va decidir dedicar-se a la literatura infantil i juvenil. La seva producció està plena de fantasia i misteri.

Ha rebut un elevat nombre de prestigiosos guardons, com per exemple el premi Lazarillo, el Nacional de Literatura Infantil i el CCEI.

En aquest llibre, com en d'altres, captiva el lector amb un ventall d'imatges plàstiques molt boniques carregades d'esperança i optimisme.

Argument

Al-Iksir, emperador d'un país d'Orient Pròxim, intenta buscar el millor arquitecte del seu temps per tal que construeixi una obra grandiosa. Per aquest motiu envia emissaris a totes les parts conegudes del món. Després de veure el resultat de la seva recerca, es decideix per Iskandar, un arquitecte de mitjana edat —com ell— descendent de perses i extraordinàriament conegut no només per les seves obres sinó també pels seus coneixements en disciplines com la zoologia, la botànica o la hidràulica.

Les pretensions de l'emperador i de l'arquitecte no coincideixen. El primer, com que no té descendència, vol deixar una obra per la qual sigui recordat, una meravella que impressioni el món sencer i deixi el seu nom en el record de totes les generacions posteriors. Mentre que el segon vol fer una construcció on tots els elements i materials tinguin la distribució i proporció perfecta.

Malgrat tot, hi ha una trampa en l'encàrrec i en la promesa recompensa que l'emperador ofereix a l'arquitecte, ja que té la intenció que aquesta sigui l'última obra que realitzi.

L'emperador no compta ni amb l'astúcia i intel·ligència d'Iskandar, ni amb l'ajut dels seus amics que el salvaran, finalment, d'una morta segura.

Objectiu

Amb aquesta guia es vol desenvolupar l'esperit crític i creatiu dels adolescents i captar la seva atenció sobre la importància de la tradició cultural àrab en el nostre país.

L'autor recrea un món de riquesa econòmica i, sobre tot, una època d'esplendor i puixança creativa de la civilització àrab en les arts i les ciències.

Els tallers estan elaborats amb l'objectiu d'aprofundir en la lectura i destacar que una novel·la no és només una obra literària, sinó que també conté altres elements i possibilitats.

Temes

- L'**esplendor cultural** d'un moment històric de la cultura àrab.
- La **formació integral i la qualitat** artística dels homes d'una època passada. Per les seves qualitats extraordinàries avui serien considerats artistes excepcionals.
- El **repte de les construccions arquitectòniques** meravelloses.
- La importància de la **delegació de funcions i el treball en equip** en la realització de projectes molt grans i complexos.
- La capacitat d'algunes persones per **envoltar-se dels millors col·laboradors**.
- La importància de la **tradició cultural**.
- El valor del **treball**.
- El **rebuig de l'egoisme** dels que volen aprofitar-se de l'esforç aliè.
- El **caprici egocèntric** dels poderosos.

Context i gènere literari

L'arquitecte i l'emperador d'Aràbia, com quasi totes les obres de Joan Manuel Gisbert, és una novel·la emmarcada entre el gènere de suspens i el fantàstic, on els móns creats necessiten de la participació activa de la imaginació del lector o lectora.

Amb un llenguatge molt ric i variat —abunden sobretot els adjectius— i una trama sòlida i absorbent, l'autor aconsegueix mantenir l'interès sense que el lector se n'adoni de les dificultats d'un llenguatge que podia semblar, al començament, una mica complicat; tot al contrari, la seva lectura contribuirà a què l'alumnat amplii el seu vocabulari. Per a l'àrea de Llengua catalana i Literatura aquest objectiu és prioritari; i sobretot quan des de l'entorn s'imposen els estrangerismes, tecnicismes, argots i abreviatures.

Aquesta obra dibuixa un singular paisatge escènic molt suggerent, dotat d'una gran riquesa plàstica.

Les diferents tradicions culturals i, en especial, la poesia adquireixen una importància singular en la novel·la amb el personatge de Dalhabad, «el més gran dels poetes vius».

I Taller de literatura

► Objectiu:

En una novel·la res es fa per atzar. L'autor escull des del començament no només el que vol explicar, sinó també qui parla i com ho fa. És a dir, defineix els personatges, l'espai i el temps. A més a més, estructura la història, la divideix en parts, capítols o petits fragments, i estableix el pes que tindrà el diàleg i les descripcions dins de la narració.

► Activitats:

Per les característiques d'aquesta novel·la, les descripcions ocupen un lloc destacat.

- Subratllar aquelles paraules que tinguin un significat desconegut. En alguns casos, el context permetrà descobrir el seu sentit, però, en d'altres, no serà suficient.
- Fer a l'aula una relació i explicació breu i comprensible del vocabulari desconegut, deixar que siguin els alumnes els que intentin donar la seva pròpia definició. Recórrer al diccionari en aquells casos en què sigui indispensable.
- L'obra està estructurada en parts encapçalades per números romans. Dividir el text d'una altra manera i explicar per què s'ha fet així i quina estructura s'ha intentat mantenir.
- Traçar dos esquemes del llibre:
 - D'aquella part de la història que s'ajusta a la realitat.
 - D'aquella altra forma únicament per dades o referències fictícies.
- Fer un requadre esquemàtic de l'organització de l'obra, seguint les pautes que es donen a continuació:

PERSONATGES:

- Protagonista-Antagonista (si n'hi hagués).
- Personatges principals (molt vinculats al protagonista en tota l'obra).
- Personatges secundaris (aquells que incideixen positivament o negativament en l'acció del protagonista).
- Comparses (personatges que «complementen la narració»).

ESPAIS:

- Exteriors.
- Interiors.

TEMPS:

- Extern.
- Intern.

OBJECTES:

- Fonamentals per al transcurs de la història.
- Accessoris (ordenar-los per ordre d'importància per a l'acció).

II Taller d'escriptura

► Objectiu:

Fomentar l'escriptura creativa, utilitzant la novel·la com a base i motivació.

► Activitats:

- Hassid, el jove aprenent, va acabar el gran cant que el més gran dels poetes àrabs vius, Dalhabad, va començar a l'Aràbia.
—Compondre un altre conte que sigui un homenatge al gran arquitecte.
- Descriure «el parc ideal» pensant en diferents destinataris: un lector de novel·les, un concurs tècnic de l'ajuntament, una notícia, un anunci al diari...

Suggeriments per a la realització:

- Fer una llista petita amb les activitats considerades indispensables —passejos, circuits de bicicleta, zona de patinatge, àrees de descans, zones de jocs, etc.—.
- Dibuixar un croquis del parc amb tots els seus elements.
- Redactar la descripció incloent-hi els arbres i les flors que trobaríem al parc.
- Prenent com a punt de partida l'inquietant somni d'Al-Iksir de la pàgina cinquanta-u, proposar als alumnes que descriu aquell mateix jardí, però de forma positiva.

III Taller de geografia

► Objectiu:

Localitzar algunes obres que en l'antiguitat es denominaven les set meravelles del món.

► Activitats:

Els historiadors grecs i romans van escollir els set monuments més representatius de l'antiguitat en una llista de meravelles que han passat a la història. Herodot va ser el primer en mencionar aquesta idea, cap al segle v aC. En l'incendi de la Biblioteca d'Alexandria es va cremar un volum que Calímac de Cirene va dedicar sobre aquest tema al segle III aC. Tot i així, mai hi va haver més de cinc meravelles de forma simultània. L'enumeració definitiva data de l'edat mitjana, quan es van recopilar els records sobre aquells monuments, ja quasi tots perduts. Les set meravelles van ser:

Les piràmides d'Egipte.

Els jardins de Semíramis a Babilònia.

L'estàtua de Zeus, esculpida per Fidies, a Olímpia.

El temple d'Àrtemis a Efes.

El mausoleu de Mausol a Halicarnàs.

El colós de Rodos.

El far d'Alexandria.

- Dibuixar, amb l'ajut d'un atlas, un mapa amb aquestes set meravelles.
- Localitzar el país actual en què es troben o es trobaven cadascuna d'elles.
- Pintar la zona on hauria d'estar el jardí que l'emperador Al-Iksir va voler construir, aquella obra per la qual el recordarien totes les generacions.
- Localitzar a l'Estat espanyol jardins famosos creats pels àrabs i contestar a les següents preguntes:
 - Quins elements comuns tenen?
 - Quines són les seves característiques?
 - Què se'n conserva d'aquests monuments?

IV Taller d'història

► Objectiu:

Desenvolupar la capacitat d'investigació de l'alumnat. Que pugui apropar-se, valorar i discriminar diferents fonts de consulta: enciclopèdies, Internet, premsa, televisió, etc.

I, també, donar a conèixer el valor de la cultura àrab i la seva importància en la història del país.

► Activitats:

La influència de la cultura àrab en la història de l'Estat espanyol —es va mantenir a la península durant vuit segles— i la convivència de les tres cultures —jueva, cristiana i musulmana— no ha estat, moltes vegades, suficientment valorada.

L'Escola de Traductors de Toledo va recuperar i evitar la pèrdua de bona part del saber científic, filosòfic o literari de la cultura clàssica.

- Investigar per grups i després exposar a classe el variat patrimoni cultural que van deixar els àrabs: arquitectònic, lingüístic, culinari, tècnic, etc.
- Debatre si alguna construcció àrab podria incloure's a la llista de les set meravelles del món.
- Esbrinar a quina cultura i període històric pertany cadascuna d'aquestes set meravelles.

- Fa pocs anys a l'Afganistan els talibans van destruir algunes obres d'art al·legant motius religiosos. A vegades el fanatisme sembla que toleri i alimenti determinades accions injustificables. Malgrat tot, s'haurien d'evitar els judicis ràpids i parcials.

Investigar sobre aquest fet. S'ha d'intentar incloure diferents punts de vista per obtenir una visió al més objectiva possible.

- La UNESCO fa una Llista del Patrimoni Mundial en la qual inclou béns naturals i culturals destacables.

A l'Estat espanyol, quina de les obres creades pels àrabs té aquesta menció?

V Taller de matemàtiques

► Objectiu:

Les activitats d'aquest taller estan orientades a descobrir en una novel·la alguns aspectes no estrictament literaris, però que poden formar part de l'«àrea d'influència» de qualsevol obra.

► Activitats:

- Basant-se en l'escala del mapa de l'atles utilitzat al Taller de geografia, calcular les distàncies de les diverses Meravelles, prenent com a referència la situada més al nord.
- Representar les distàncies calculades sobre una recta prenent com a referència la mateixa obra de l'exercici a.

VI Taller de pintura

► Objectiu:

Fomentar la creativitat dels adolescents utilitzant un llenguatge visual.

► Activitats:

- Imaginar i dibuixar en un full qualsevol de les tres obres més importants de l'Arquitecte: El Laberint Còsmic del Magreb, l'Observatori Universal d'Egipte o el Imago Mundi de Pèrsia.
- Realitzar un collage el tema del qual sigui «un parc ideal».
- Fer-ne un altre d'un parc conegut i comparar-los tots dos. Per a aquesta activitat els alumnes poden basar-se en l'exercici realitzat en el Taller d'escriptura.

VII Taller de tecnologia

► Objectiu:

Aplicar els coneixements que s'estudien a l'àrea de Tecnologia.

Per l'argument del llibre es pot apreciar el gran avanç científic i tècnic de la cultura àrab en l'edat mitjana. Per exemple, els seus coneixements van revolucionar aspectes tan importants com l'agricultura i la hidràulica de l'època.

El món islàmic va saber aprofitar l'aigua: no només la van utilitzar per regar els cultius, amb gran avantatge econòmic, o en la construcció dels seus jardins amb fonts, sinó que la van utilitzar com a font energètica per al funcionament dels molins hidràulics utilitzats en diferents finalitats: moldre el gra de blat, triturar minerals, fabricar pólvora, etc.

Aquestes construccions es van estendre per tot el territori espanyol i, en particular, per la regió andalusa; i més concretament a la província de Granada.

► Activitats:

- Construir un circuit continu d'aigua utilitzant un petit motor. Aplicar, també, i comprovar el principi dels vasos comunicants fent que l'aigua passi, per mantenir el seu nivell, d'un recipient a un altre.

VIII Tribuna política

► Objectiu:

Aprendre a parlar en públic. Elaborar i argumentar un pensament que expliqui la realitat, i intentar convèncer els altres. Es vol evitar que l'alumnat digui el primer que li passi pel cap deixant-se endur només per les emocions, i que desenvolupi la capacitat per exposar les dades trobades en la feina d'investigació i les conclusions a les quals arribi.

Recordar que en una exposició no es pot llegir ni memoritzar la feina i que s'ha d'intentar captar l'atenció del públic al qual es dirigeix introduint dades que puguin ser interessants.

- Investigar sobre les innovacions tecnològiques i científiques que els àrabs van introduir a la península Ibèrica i comparar el nivell cultural que en l'edat mitjana tenia la societat musulmana respecte a la cristiana. Realitzar una exposició amb la informació recollida i les conclusions.
- Investigar quin és el nivell actual de vida dels països àrabs tenint en compte dades com el nivell d'alfabetització, els quilòmetres de carreteres, el nombre de llits de l'hospital per cada 1000 habitants, la renda per càpita, etc.
- Comparar els resultats obtinguts dels diferents països i extreure'n algunes conclusions.

IX Taller d'intercanvi d'idees

► Objectiu:

Els objectius d'aquest taller coincideixen completament amb els de l'àrea d'Educació moral i cívica i amb la de tutoria. Es vol fomentar el respecte, la tolerància, el diàleg i la solidaritat.

► Activitats:

Organització d'un debat al voltant del tema:

El paper de la civilització àrab en la nostra cultura i la convivència de tres cultures en l'edat mitjana.

- Forma de preparar el debat: Seleccionar l'alumnat que debatrà les idees i un moderador o moderadora.
- Procés de debat: Cinc companys valoraran positivament l'aportació dels àrabs a la nostra cultura i una altres cinc hauran de debatre —encara que no ho pensin— el contrari.
- Regles per al debat: És molt important escoltar les opinions dels altres amb atenció i paciència. No es podrà interrompre els companys quan parlin ni expressar-se de forma exaltada ni insultant. És necessari respectar rigorosament el torn de paraula. Els participants hauran de fonamentar el que diuen amb dades de la novel·la, de la premsa, d'enciclopèdies o d'Internet. S'ha d'evitar parlar per parlar.

Tenen 35 minuts per exposar les idees i 10 minuts per respondre les qüestions que formulin els companys que han estat escoltant. A continuació, el moderador o moderadora disposarà de 5 minuts per llegir les conclusions.

Suggeriments:

Per defensar una idea els alumnes poden ajudar-se de situacions o experiències pròpies, en esdeveniments amb els quals puguin sentir-se identificats els seus companys.

Altres temes per debatre:

- És l'art un indicador del desenvolupament dels pobles?
- Cada cultura té una manera particular d'expressió, un estil propi. Malgrat tot, moltes vegades s'intenta manipular el seu contingut des del poder per convertir-la en portaveu d'un règim, en simple ideologia política. I la censura és una de les seves principals eines. Per aquest motiu, molts artistes són empresonats i alguns temes prohibits. Però en certes ocasions, també es justifica la seva necessitat argumentant que d'aquesta manera s'evita la violència o la pornografia.

En determinades circumstàncies, és útil i necessària la censura?

Informació complementària i material audiovisual de consulta per al professorat

1. L'existència de poblacions de llengua àrab està testimoniada des del segle IX aC. Ocupaven la península Aràbiga i el desert de Síria. Eren nòmades i criaven dromedaris.

Amb el temps es van fer sedentaris i es va dedicar al comerç, el qual aparegué al segle I aC. amb les caravanes que travessaven el desert. No va arribar a formar un estadi propi; eren poblacions que vivien a Mesopotàmia, Caldea, Asíria, Pèrsia, Grècia o Roma.

En els segles VII i VIII apareixen els califats. El califat abbàsida va aconseguir una excepcional prosperitat econòmica, cultural i científica que va arribar fins a Al-Andalus.

Tot i que el llibre no dóna dates ni noms històrics, podria situar-se en aquest període per la vida i desitjos de l'emperador, i per les feines que va fent l'arquitecte.

2. Les set meravelles del món:

- Les piràmides d'Egipte. És l'única de les meravelles que podem apreciar, malgrat que és la més antiga.
- Els jardins de Semíramis a Babilònia, construïts pel rei Nabucodonosor uns 600 anys abans de Crist per alleugerir la nostàlgia que sentia la seva esposa per la seva llunyana i muntanyosa terra. Eren una sèrie de terrasses plenes de vegetació –fins i tot arbres– curiosament disposades damunt del sostre del seu palau.
- L'estàtua de Zeus, a Olímpia –mitjan segle V aC–. En el seu honor es van realitzar els Jocs Olímpics de l'antiguitat. Aquesta estàtua de 10 metres d'alçada, feta de marbre, or i marfil, va ser creada per Fídies, a qui molts consideraven l'escultor més gran de tots els temps.
- El temple d'Àrtemis a Efes –356 aC–. Era un temple d'estil grec, enorme i delicat. Va ser incendiat per un fanàtic que volia passar a la història precisament per aquest fet.
- El mausoleu de Mausol a Halicarnàs. Espectacular tomba que la reina Artèmis va fer construir en honor al seu marit, el rei Mausol de Cària l'any 353 aC, al centre de la nova capital Halicarnàs. Algunes escultures d'aquest mausoleu encara es conserven al British Museum de Londres. Des d'aleshores, a tota la seva tomba sumptuosa se l'anomena mausoleu.
- El colós de Rodes, erigida l'any 280 aC. Era una estàtua de bronze que representava Apol·lo. Mesurava 31 metres d'alçada i va ser la més gran de tota l'antiguitat.
- El far d'Alexandria. Espectacular torre de 134 metres d'alçada, construït l'any 280 aC. Dominava l'entrada al port d'Alexandria, i ho va fer durant 15 segles, fins que va ser destruït per un terratrèmol.

3. Pel·lícules:

Lawrence d'Aràbia. Director David Lean, 1962. Òscar al millor director i a la millor pel·lícula.

El cel protector. Director B. Bertolucci, 1990. Basada en la novel·la de Paul Bowles.

4. Literatura:

Los siete pilares de la sabiduría. Lawrence d'Aràbia, T.E. Ediciones B, Barcelona, 1997.

Les mil i una nits. És el text més popular de la literatura àrab i, des de la seva introducció a Europa, s'ha convertit en un dels clàssics de la literatura. Des de l'època medieval han existit un gran nombre i varietat de versions, encara que una de les més conegudes procedeixen de la traducció de Jean Antonie Gallard publicada a principis del segle XVIII, entre 1704 i 1717. Malgrat tot, el manuscrit més antic conegut de *Les mil i una nits* està datat del segle XIV i es conserva a la Biblioteca Nacional de París. Aquest «nucli original» incloïa menys de tres-cents nits, al qual després. A s'afegiren més relats, independents o procedents d'altres col·leccions.

4. Pàgines web:

- b. <http://whc.unesco.org/en/list> Apareix la llista del Patrimoni Mundial amb els 730 béns que el Comitè del Patrimoni Mundial ha seleccionat (563 béns culturals, 144 béns naturals i 23 béns mixtos).